

КОНДУР Оксана – доктор педагогічних наук, професор, декан педагогічного факультету, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, 76000, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9342-1127>

РАДЧЕНКО Олександр – аспірант, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, 76000, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-3224-3806>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.20/52.8>

Бібліографічний опис статті: Кондур, О., Радченко, О. (2025). Педагогічні підходи до сімейного виховання різних поколінь. *Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка»*, 20 (52), 62–68, doi: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.20/52.8>

ПЕДАГОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ РІЗНИХ ПОКОЛІНЬ

Анотація. У статті здійснено порівняльний аналіз еволюції педагогічних підходів до сімейного виховання представників поколінь – Baby Boomers, Generation X, Millennials та Generation Z. На основі аналізу теоретичних джерел та концептуальних підходів сучасної педагогіки охарактеризовано трансформацію виховних стратегій: від авторитарних до партнерських, від дисциплінарної моделі до емоційно чутливої, цифрово орієнтованої взаємодії. Визначено ключові чинники зміни стилів виховання: діджиталізація, трансформація цінностей, війна, соціальні виклики. Простежено вплив поколінневих відмінностей на роль батьків, особливості родинної комунікації та взаємодію з освітнім середовищем. Особливу увагу приділено практичному виміру виховання: використанню цифрових технологій, партнерських моделей, тьюторства, коучингу та фасилітації. Показано, що сучасні практики поступово переходять до фасилітації, коучингу й партнерства з дитиною. Обґрунтовано потребу у формуванні нової культури родинного виховання, адаптованої до сучасних реалій.

Стаття також акцентує на потребі педагогічного супроводу батьків і формуванні поколіннево-чутливих моделей виховання, що враховують виклики війни, цифрової перенасиченості та зміни освітнього контексту. Підкреслено важливість підвищення педагогічної обізнаності родин, розвитку емоційного інтелекту, створення безпечного і підтримувального середовища для дитини в умовах постійних змін. Автори зазначають, що ефективне сімейне виховання вимагає міждисциплінарного підходу, який поєднує педагогіку, психологію, соціологію та сучасні технології освіти. Наведено напрями подальших досліджень, зокрема стосовно виховання покоління Alpha, розвитку міжпоколінневого діалогу, трансформації батьківських цінностей та формування стійких педагогічних стратегій у кризових умовах.

Одержані результати можуть бути корисними для розроблення поколіннево-чутливих моделей родинного виховання в умовах цифровізації та суспільної нестабільності.

Ключові слова: сімейне виховання, педагогічні підходи, покоління, партнерство, емоційна підтримка.

KONDUR Oksana – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Dean of the Faculty of Pedagogy, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, 57, Shevchenko Str., Ivano-Frankivsk, 76018, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9342-1127>

RADCHENKO Oleksandr – PhD Student, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, 57, Shevchenko Str., Ivano-Frankivsk, 76018, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-3224-3806>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.20/52.8>

To cite this article: Kondur, O., Radchenko, O. (2025). Pedagogical approaches to family education across generations [Pedagogical approaches to family education across generations] *Human Studies. Series of Pedagogy*, 20 (52), 62–68, doi: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.20/52.8>

PEDAGOGICAL APPROACHES TO FAMILY EDUCATION ACROSS GENERATIONS

Summary. *The article presents a comparative analysis of the evolution of pedagogical approaches to family education among representatives of different generations – Baby Boomers, Generation X, Millennials, and Generation Z. Based on the analysis of theoretical sources and conceptual foundations of modern pedagogy, the transformation of educational strategies is characterized: from authoritarian to partnership models, from disciplinary to emotionally sensitive and digitally-oriented interaction. Key factors influencing the change in educational styles are identified, including digitalization, value transformation, war, and social challenges. The impact of generational differences on the role of parents, features of family communication, and interaction with the educational environment is traced. Special attention is given to the practical dimension of education: the use of digital technologies, partnership models, tutoring, coaching, and facilitation. It is shown that modern practices are gradually shifting towards facilitation, coaching, and partnership with the child. The need to form a new culture of family upbringing adapted to current realities is substantiated.*

The article also emphasizes the importance of pedagogical support for parents and the formation of generation-sensitive models of upbringing that consider the challenges of war, digital oversaturation, and changing educational contexts. The importance of raising parental pedagogical awareness, developing emotional intelligence, and creating a safe and supportive environment for children in times of constant change is highlighted. The authors note that effective family education requires an interdisciplinary approach that integrates pedagogy, psychology, sociology, and educational technologies. The article outlines directions for further research, including education of Generation Alpha, development of intergenerational dialogue, transformation of parental values, and the creation of resilient pedagogical strategies in crisis conditions.

The obtained results may be useful for developing generation-sensitive models of family education in the context of digitalization and social instability.

Key words: *family education, pedagogical approaches, generations, partnership, emotional support.*

Постановка проблеми. Сучасні соціокультурні зміни, технологічні інновації та глобальні виклики суспільства значно впливають на зміст і методи сімейного виховання. Зростання ролі інформаційних технологій, зміни в системі цінностей та міжособистісних відносинах вимагають переосмислення традиційних педагогічних підходів. У різних поколіннях існують суттєві відмінності щодо виховних підходів, пріоритетів та педагогічних стратегій, що зумовлено особливостями культурно-історичного контексту та технологічного розвитку. Освітні заклади, взаємодіючи з родиною, постійно адаптують педагогічні методи до нових вимог часу, що створює необхідність комплексного аналізу теоретичних і практичних аспектів сімейного виховання різних поколінь. Порівняльне вивчення педагогічних підходів дозволяє не лише зрозуміти особливості сучасного покоління учнів, але й сприяє виробленню більш ефективних стратегій педагогічної взаємодії між школою та сім'єю в умовах швидко змінюваного світу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика сімейного виховання дедалі активніше розглядається в сучасній педаго-

гічній науці, зокрема в контексті трансформацій суспільства, нових освітніх викликів і впливу інформаційного середовища. Особлива увага приділяється дослідженню виховання дітей у молодших поколіннях (Millennials, Generation Z), що формуються в умовах цифрової доби та динамічних змін.

Зокрема, Т. Алексєєнко (Алексєєнко, 2017) досліджує соціально-педагогічні основи сучасного сімейного виховання, акцентуючи на викликах соціалізації, булінгу та потребі формування безпечного соціального середовища. І. Дорожко (Дорожко, 2013) розглядає родинне виховання у суспільстві ризику, наголошуючи на важливості врахування нових соціокультурних обставин, у яких зростає дитина.

Паралельно дослідники зосереджуються на історичних аспектах сімейного виховання, аналізуючи досвід старших поколінь (Baby Boomers, Generation X). І. Бех (Бех, 2018) запропонував особистісно-орієнтований підхід як відповідь на потребу морального розвитку та ціннісної самореалізації дитини. Ідеї В. Сухомлинського (Сухомлинський, 2016), зокрема його концепція «Школи радості», зберігають значущість завдяки глибокому гуманістичному змісту та увазі до дитини як особистості.

Окремим напрямом у новітніх дослідженнях стає питання інклюзивності в сімейному вихованні. Сучасна педагогічна думка розглядає інклюзію не лише як компонент шкільного середовища, а як філософію виховання в родині, що базується на принципах рівності, прийняття, підтримки особистісної унікальності дитини. Ці підходи активно інтегруються в українську освітню політику, зокрема в контексті реалізації положень Нової української школи (Концепція НУШ, 2016).

На основі аналізу сучасних тез і публікацій простежується чітка трансформація педагогічних стратегій відповідно до поколіннєвих змін. Так, у покоління бекі-бумерів переважав авторитарний стиль виховання з акцентом на дисципліну та ієрархічність. У покоління Х відбувся перехід до більш гнучких моделей, які орієнтувалися на автономію дитини та партнерські відносини в сім'ї. Покоління міленіалів використовує інноваційні технології у процесі виховання, активно шукає педагогічні ресурси онлайн і намагається поєднати емоційну підтримку з освітньою ефективністю. У покоління Z спостерігається зростання уваги до психічного здоров'я дітей, креативності та самовираження, проте одночасно виникають виклики інформаційної перенасиченості та впливу цифрового середовища.

Ці тенденції відображають поступову зміну освітніх запитів та підходів у сімейному вихованні, що підтверджується й у контексті сучасних українських освітніх реформ, зокрема компетентнісного підходу, цифровізації, інклюзивності та педагогіки партнерства (Концепція НУШ, 2016).

Однак комплексних досліджень, які б систематично порівнювали педагогічні підходи до сімейного виховання поколінь з урахуванням як історичного, так і сучасного контекстів, досі недостатньо.

Мета статті. здійснити порівняльний аналіз педагогічних підходів до сімейного виховання різних поколінь, розкрити їх теоретичні засади та практичні особливості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Теоретичне осмислення сімейного виховання в різні історичні періоди демонструє значну зміну домінуючих педагогічних орієнтирів. Для кожного покоління характерні власні виховні цінності, стиль спілкування в родині, уявлення про авторитет, дисципліну, роль школи й сім'ї у становленні дитини.

Для покоління Baby Boomers (1946–1964) характерним було домінування традиційних

моделей виховання, побудованих на авторитеті батьків, жорсткій ієрархії та високій дисципліні. Ідеї В. Сухомлинського, який закладав основи гуманістичної педагогіки, стали педагогічною альтернативою авторитарності, пропонуючи виховання, засноване на любові, довірі та моральному прикладі (Сухомлинський, 2016). Особливу увагу педагог надавав формуванню духовного світу дитини через працю, красу природи, мистецтво, зосереджуючи виховання на морально-етичних цінностях. Його принципи «виховання серцем» стали базовими у педагогіці любові.

Покоління Х (1965–1980) формувалося в умовах посилення індустріалізації та урбанізації. Педагогічні орієнтири зміщуються в бік визнання дитини суб'єктом виховання. І. Бех (2018) у межах особистісно-орієнтованого підходу акцентує на потребі морального самозростання та формування внутрішніх цінностей дитини. Центральним у його концепції є поняття «особистісного вибору», що зумовлює активну участь дитини у власному розвитку. Виховання розглядається як діалогічний процес, у якому педагог підтримує становлення особистості як автономного суб'єкта моралі.

Міленіали (1981–1996) виростили в умовах глобалізації, розвитку цифрових технологій та початку реформування української освіти. І. Дорожко (2013) визначає родинне виховання як діяльність у «суспільстві ризику», де батьки стикаються з викликами соціальної нестабільності, інформаційного тиску та знецінення традиційних цінностей. Вона наголошує на необхідності формування емоційної стійкості дитини, розвитку критичного мислення, адаптивності, гнучкості. Науковиця також підкреслює важливість освітньої підтримки батьків і ролі педагогічної просвіти родин (Дорожко, 2013).

Покоління Z (1997–2012) формується в умовах постійної присутності цифрових технологій. У дослідженнях Т. Алексеєнко (2017) підкреслюється важливість соціалізації, профілактики булінгу та створення безпечного середовища як пріоритетів сучасного сімейного виховання. Алексеєнко акцентує на важливості формування соціально адаптованої особистості, здатної до конструктивної комунікації, емпатії, толерантності. Її концепція базується на поєднанні традиційних родинних цінностей із соціально-педагогічною підтримкою родини в контексті освітнього простору.

Таким чином, еволюція теоретичних підходів до сімейного виховання свідчить про поступовий перехід від авторитарних моделей до гуманістичних, особистісно-орієнтованих і соціально-чутливих стратегій, що враховують як особливості вікові, так і особливості покоління.

Порівняння педагогічних стратегій у родинному вихованні дозволяє глибше усвідомити, як змінювалися засоби педагогічного впливу, роль батьків, характер взаємодії з дитиною, ціннісні орієнтири та підходи до дисципліни в різні історичні періоди. Цей аналіз важливий для розуміння еволюції виховних моделей та адаптації педагогіки до викликів сучасності.

Покоління Baby Boomers (1946–1964) тяжіло до авторитарного стилю, де ключовими були покора, працьовитість, дотримання традиційних норм. Виховання здійснювалося через чітке розмежування ролей у сім'ї, сувору дисципліну, фізичну працю та авторитет батьків. Педагогічні стратегії орієнтувалися на соціальну адаптацію дитини через конформізм і послух. Основна мета – виростити відповідального члена суспільства, який чітко виконує соціальні ролі.

Покоління X (1965–1980) характеризується поступовим переходом до партнерських відносин. Зросла увага до внутрішнього світу дитини, її потреб, можливостей для самореалізації. Батьки стали більше прислухатися до думки дітей, намагалися підтримувати баланс між контролем і свободою. Психологічна безпека, підтримка, діалог – ключові характеристики стилю взаємодії. Водночас ще зберігалися елементи ієрархічного мислення у стосунках.

Покоління Millennials (1981–1996) вже у своєму батьківстві активно впроваджувало цифрові технології: онлайн-ресурси для розвитку дітей, мобільні додатки, інтерактивне навчання. Цінності цього покоління орієнтовані на емоційне благополуччя дитини, формування особистісної унікальності, розвиток соціальних навичок. Педагогічні стратегії часто включали свободу вибору, співпереживання, м'який контроль. Зростає роль тата у вихованні, поширилися практики співбатьківства.

Покоління Z (1997–2012) – перше покоління, яке зростає в умовах повної діджиталізації. Їхні батьки змушені адаптовувати виховання до реалій цифрового світу. З'являються нові виклики – інформаційне перевантаження, емоційне вигорання, зниження концентрації уваги. Стратегії виховання передбачають баланс між технологічними можливостями

й особистісною присутністю. Зростає потреба в розвитку критичного мислення, цифрової етики, саморефлексії. Значну роль відіграє підтримка психологічного здоров'я та безпечного середовища.

Порівняльний аналіз показує, що педагогічні стратегії еволюціонували від авторитарного контролю до партнерства, підтримки, адаптивності. Якщо у старших поколіннях акцент був на соціальному обов'язку та нормі, то в молодших – на емоційному комфорті, особистісному виборі й цифровій грамотності. Спільною тенденцією є зростаюча увага до внутрішнього світу дитини та до співпраці між школою і родиною.

Такий аналіз дозволяє педагогам і батькам краще розуміти мотивації, страхи та очікування сучасних дітей і будувати більш ефективні виховні стратегії у відповідності до викликів часу.

Реалізація педагогічних концепцій у практиці сімейного виховання завжди залежала від соціального, економічного, культурного контексту та рівня освітньої просвіти батьків. Для кожного покоління характерні свої способи взаємодії між родиною та школою, моделі виховання, пріоритети цінностей, особливості використання виховних інструментів.

У покоління Baby Boomers основна модель сімейного виховання базувалася на жорсткій ієрархії. Практика виховання була переважно односторонньою – від батька до дитини. Школа і родина функціонували як паралельні структури: контакти обмежувалися формальними батьківськими зборами. У виховному процесі переважали наказові інтонації, система заохочень і покарань. Проте ідеї В. Сухомлинського впроваджувалися через інноваційних педагогів, які залучали батьків до морального та емоційного розвитку дітей через спільну творчу діяльність, обговорення, читання (Сухомлинський, 2016).

Покоління X було свідком розширення інституційної співпраці родини й школи. У практиці з'являються батьківські комітети, участь батьків у шкільних святах, консультаціях із психологами, впровадження принципів «виховання через співпрацю». Виховна діяльність поступово ставала двосторонньою. Діти отримували можливість висловлювати думку, впливати на рішення, брати участь у плануванні дозвілля. Практика також включала використання соціально-психологічних методів: обговорення ситуацій, рольові ігри, прийоми активного слухання.

Для Millennials ключовою особливістю стало використання цифрових технологій у щоденній взаємодії з дітьми та педагогами. Впровадження онлайн-щоденників, освітніх платформ (наприклад, «Всеосвіта», «Google Classroom»), участь у вебінарах для батьків, обговорення навчального процесу у Viber-групах чи соціальних мережах – стали нормою. Батьки надають перевагу гнучким стилям виховання: мінімізація покарань, розвиток саморефлексії, емоційної компетентності, підтримка психологічної стабільності. Як зауважує Tapscott, сучасна молодь дедалі частіше функціонує в цифрових екосистемах, де навчання, комунікація та самовираження відбуваються одночасно у віртуальному та фізичному просторах. Багато сімей використовують цифрові трекери поведінки, застосунки для мотивації дітей (наприклад, ClassDojo), що поєднує педагогічний контроль з ігровими елементами.

У вихованні покоління Z зростає роль експертної підтримки: батьки все частіше звертаються до тьюторів, дитячих психологів, нейропсихологів, а також педагогів-коучів. На перший план виходить не лише академічний, а й ментальний добробут дитини. У контексті виховання покоління Z важливими є ідеї М. Пренскі (Prensky, 2001), який запровадив поняття «цифрові аборигени» (digital natives). На його думку, сучасні діти зростають у середовищі, де технології не є інструментом, а природним розширенням мислення і способу взаємодії зі світом. Це змінює не лише спосіб сприйняття інформації, а й стиль навчання, концентрацію уваги, потребу в миттєвому зворотному зв'язку, інтерактивності. У такому середовищі традиційні підходи до виховання часто втрачають ефективність. Батькам необхідно адаптувати виховні стратегії до нових когнітивних особливостей дітей покоління Z: використовувати мультимодальні методи, скорочені інструкції, візуалізацію, гейміфікацію процесу. Таким чином, у вихованні цього покоління педагогічна роль родини трансформується: від прямого контролю до фасилітації, наставництва, розвитку цифрової грамотності та емоційної автономії дитини.

Узагальнюючи, можна сказати, що практика сімейного виховання поступово змінювалася: від директивного виховання до партнерського, від контролю до співучасті, від зовнішнього авторитету до внутрішньої мотивації дитини. Водночас сучасні виклики – цифрова залежність, емоційне виснаження, тривожність – вимагають

інтеграції новітніх форм взаємодії, технологічної обізнаності батьків і педагогів та створення середовища підтримки і взаємоповаги.

Порівняльний аналіз педагогічних підходів до сімейного виховання різних поколінь дає змогу простежити еволюцію виховних стратегій і виявити сталі тенденції – зокрема зміщення від авторитарних до партнерських моделей, зростання уваги до емоційної підтримки та цифрової взаємодії – що нині формують нову виховну парадигму. Незалежно від покоління, мета виховання залишається сталою – гармонійний розвиток особистості, її соціалізація та здатність до самореалізації. Водночас, способи досягнення цієї мети значно варіюються, відображаючи суспільно-історичні, економічні та культурні контексти.

До основних тенденцій, що простежуються у розрізі поколінь, належать:

- перехід від авторитарного до партнерського стилю виховання;
- зростання значущості емоційної підтримки та ментального здоров'я дитини;
- підвищення рівня цифрової залученості у виховання;
- розширення ролі батьків як фасилітаторів, наставників і партнерів у розвитку дитини.

Відмінності між поколіннями проявляються у способах комунікації з дітьми, уявленнях про дисципліну, межі автономії, а також у виборі засобів і технологій для виховного впливу. Наприклад, покоління Baby Boomers тяжіло до вертикальної моделі: дорослий – носій знання і влади. У покоління X посилюється визнання суб'єктності дитини. Millennials схильні до діалогу та адаптивності, в той час як покоління Z формує нові очікування – щодо швидкості зворотного зв'язку, персоналізованого підходу, візуального контенту та емпатійної взаємодії. У такому контексті доречним є зауваження Т. Алексєєнко (2018), яка підкреслює, що саме ціннісні розбіжності між поколіннями часто стають джерелом конфліктів у родинному й освітньому середовищі.

Ключові виклики сучасності, що впливають на сімейне виховання, є багатовимірними та стосуються як глобальних, так і локальних контекстів:

- стрімка діджиталізація побуту та освітнього середовища, яка змінює форми взаємодії, стилі навчання і виховання;
- загострення міжпоколіннєвого розриву цінностей, зумовлене відмінностями у досвіді соціалізації батьків і дітей;

- зниження авторитету школи, родини та інших традиційних інститутів виховання, що ускладнює вироблення спільної виховної стратегії;

- війна в Україні, який порушує стабільність у родинах, змінює моделі спілкування, викликає емоційне виснаження дітей і дорослих, а також спричиняє вимушену міграцію.

У відповідь на окреслені виклики сучасності – зокрема, війну, цифровізацію, втрату авторитету інститутів виховання – педагогіка сімейного виховання все активніше орієнтується на моделі «партнерства», інклюзивності, емоційної підтримки. Замість директивних підходів набувають поширення цифрові інструменти комунікації (електронні щоденники, месенджери для батьківських груп, платформи дистанційної взаємодії), а також практики коучингового супроводу батьків і дітей, що ґрунтуються на співпереживанні, рефлексії та розвитку емоційного інтелекту.

Важливою умовою ефективної відповіді на сучасні виклики є переосмислення ролі батьків у вихованні: від носіїв контролю – до фасилітаторів розвитку, партнерів дитини в освітньому процесі. Це потребує цілеспрямованої педагогічної просвіти батьків, підвищення рівня їх педагогічної культури, зокрема через участь у тренінгах, консультативних програмах, інтерактивних онлайн-курсах, що враховують вікові, соціокультурні й поколінєві особливості виховання.

Отже, сучасні тенденції та виклики, які супроводжують еволюцію поколінь, актуалізують необхідність системного оновлення підходів до сімейного виховання. Йдеться не лише про зміну методик і стратегій, а про формування нового стилю взаємодії між родиною та школою – партнерського, відкритого до змін, чутливого до потреб дитини та контексту її соціалізації.

Проведене дослідження підтверджує, що педагогічні підходи до сімейного виховання є динамічним явищем, яке змінюється відповідно до соціальних трансформацій, технологічного прогресу та відмінностей поколінь.. Порівняльний аналіз дозволив простежити, як еволюціонували виховні стратегії – від авторитарного контролю до гуманістичного партнерства, від вертикальної ієрархії до емоційної рівності й співучасті.

Особливу цінність має виявлення спільних тенденцій, які поєднують педагогіку різних поколінь: посилення уваги до особистості дитини, визнання важливості емоційного

середовища, активне впровадження цифрових засобів у комунікацію між батьками, дітьми та школою. Водночас відмінності в системах цінностей, стилях взаємодії та соціальних запитах кожного покоління вимагають адаптивного підходу до розробки освітніх і виховних стратегій.

Сучасний контекст – зокрема виклики війни, цифровізації, розривів між поколіннями – потребує системної підтримки родин, педагогічного супроводу батьків і формування нової культури сімейного виховання. Саме тому перспективними є міждисциплінарні дослідження, що охоплюють педагогіку, психологію, соціологію й технології освіти.

Подальші наукові розвідки можуть бути спрямовані на:

- аналіз особливостей виховання покоління Alpha (2013+);
- розробку моделей педагогічної взаємодії між поколіннями;
- вивчення трансформації батьківських цінностей у цифрову епоху;
- порівняльний аналіз українського та міжнародного досвіду сімейного виховання.

Таким чином, осмислення зміни поколінь у педагогіці сімейного виховання відкриває нові горизонти для оновлення як теоретичних засад, так і практичних інструментів сучасної освіти.

У результаті дослідження підтверджено, що сімейне виховання є динамічним процесом, який змінюється відповідно до соціально-історичних реалій, освітніх змін та трансформацій поколінь. Порівняльний аналіз підходів до виховання дозволив виявити специфіку кожного покоління, їхній внесок у розвиток педагогічної думки, а також проблеми й виклики, які потребують системної уваги.

Сучасні освітні трансформації, зокрема курс на інклюзивність, діджиталізацію та компетентісно орієнтоване навчання, потребують від педагогів та батьків переосмислення виховної ролі родини. Врахування особливостей поколінь допоможе підвищити ефективність виховання, зменшити конфлікти між поколіннями та сприяти створенню гармонійного освітнього середовища.

Подальші дослідження можуть бути зосереджені на:

- вивченні педагогічних підходів до покоління Alpha (2013+);
- дослідженні трансформації батьківських цінностей у цифрову епоху;
- розробці моделей педагогічної взаємодії між поколіннями;

• аналізі міжнародного досвіду сімейного виховання у контексті глобалізації.

Таким чином, вивчення педагогічних підходів у контексті поколінь відкриває широкі можливості для удосконалення як теорії, так і практики сучасної освіти.

Висновки. У результаті дослідження підтверджено, що сімейне виховання є динамічним процесом, який змінюється відповідно до соціально-історичних реалій, освітніх змін та трансформацій поколінь. Порівняльний аналіз підходів до виховання дозволив виявити специфіку кожного покоління, їхній внесок у розвиток педагогічної думки, а також проблеми й виклики, які потребують системної уваги.

Розгляд еволюції педагогічних підходів до сімейного виховання крізь призму поколінь дав змогу не лише систематизувати зміни в освітніх і виховних стратегіях, а й глибше

осмислити причини цих змін. Зіставлення моделей виховання від Baby Boomers до покоління Z показало поступовий відхід від директивності й авторитаризму на користь партнерства, поваги до суб'єктності дитини та відкритості до технологічних і соціальних трансформацій.

Актуальність дослідження зумовлена потребою модернізувати виховні практики відповідно до нових реалій – війни, цифровізації, культурних зсувів і розривів між поколіннями. У такому контексті сімейне виховання постає не лише як основа формування особистості, а як простір взаємодії, у якому стикаються й переплітаються традиції й новації.

Значення підходу, який базується на відмінностях між поколіннями, полягає у можливості краще розуміти ціннісні орієнтири дітей та їхніх батьків, уникати конфліктів, формувати цілісне виховне середовище.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеєнко Т. Проблема цінностей в інтерпретації конфлікту батьків і дітей у теорії поколінь. *Теоретичні і прикладні проблеми психології*. 2018. № 1. С. 23–28.
2. Алексеєнко Т. Концептуалізація соціально-педагогічних основ сучасного сімейного виховання : автореф. дис. д-ра пед. наук. Київ : Інститут педагогіки НАПН України, 2017. 44 с.
3. Бех І. Виховання особистості: особистісно орієнтований підхід. Київ : Інститут проблем виховання НАПН України, 2018. 312 с.
4. Дорожко І. Родинне виховання у суспільстві ризику: функціональний потенціал у нових соціокультурних контекстах : автореф. дис. д-ра пед. наук. Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2013. 40 с.
5. Концепція Нової української школи. Міністерство освіти і науки України. 2016. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola> (дата звернення: 20.03.2025).
6. Сухомлинський В. Серце віддаю дітям. Київ : Освіта, 2016. 380 с.
7. Prensky M. Digital Natives, Digital Immigrants. *On the Horizon*. 2001. Vol. 9. No. 5. P. 1–6.
8. Tapscott D. Grown Up Digital: How the Net Generation is Changing Your World. New York : McGraw-Hill, 2009. 366 p.

REFERENCES

1. Alekseenko, T. (2018). Problema tsinnostei v interpretatsii konfliktu batkiv i ditei u teorii pokolin [The problem of values in interpreting parent-child conflict in generational theory]. *Teoretychni i prykladni problemy psykholohii – Theoretical and Applied Problems of Psychology*, 1, 23–28 [in Ukrainian].
2. Alekseenko, T. (2017). Kontseptualizatsiia sotsialno-pedahohichnykh osnov suchasnoho simeinoho vykhovannia [Conceptualization of socio-pedagogical foundations of modern family education] : avtoref. dys. d-ra ped. nauk. Kyiv: Instytut pedahohiky NAPN Ukrainy [in Ukrainian].
3. Bekh, I. (2018). Vykhovannia osobystosti: osobystisno oriientovanyi pidkhid [Personality Education: A Personality-Oriented Approach]. Kyiv : Instytut problem vykhovannia NAPN Ukrainy [in Ukrainian].
4. Dorozhko, I. (2013). Rodynnе vykhovannia u suspilstvi ryzyku: funktsionalnyi potentsial u novykh sotsiokulturnykh kontekstakh [Family education in a risk society: functional potential in new socio-cultural contexts]: avtoref. dys. d-ra ped. nauk. Kharkiv : KhNPU imeni H.S. Skovorody [in Ukrainian].
5. Kontseptsiiia Novoi ukrainskoi shkoly [The Concept of the New Ukrainian School]. (2016). Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola> (date of access 20.03.2025) [in Ukrainian].
6. Sukhomlynskyi, V. (2016). Sertse viddaiu ditiam [I Give My Heart to Children]. Kyiv: Osvita [in Ukrainian].
7. Prensky, M. (2001). Digital Natives, Digital Immigrants. *On the Horizon*, 9(5), 1–6.
8. Tapscott, D. (2009). Grown Up Digital: How the Net Generation is Changing Your World. New York : McGraw-Hill.